

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Egyúttal a Kolozsvárt létesített 1848—49. orsz. ereklye-múzeum, Abony városi, alsófejérmegyei, bácsmegyei, Baja városi, szolnokdobokamegyei, brassói, budapesti, csongrádmegyei, fehérmegeyi, gömörmegeyi, hontmegyei, kolozsvári, marosvásárhelyi, szabolcsmegyei, szentesi, tolnamegyei, tordai, torontálmegyei, török-becsei, vasmegyei honvéd-egyletnek, valamint a kolozsvári márcz. 15. állandó bizottság, a Kossuth-bizottság és Vasvári-kör hivatalos közlönye.

SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁG:

Szigethy Miklós ezredes, Végh Bertalan ezredes-alelnökök Esterházy Miguel gr., Finály Henrik dr., Gámán Zsigmond, Gyarmathy Miklós, Huszar Sándor br. Kőváry László, Martin Lajos dr. Sárkány Ferencz, Szabó Sámuel és Szász Gerő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KUSZKÓ ISTVÁN.

az ereklye múzeum őre.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RENDES MUNKATÁRSÁK:

Alsó-Kubinból: Bulla György. **B.-Hunyadról:** Gyarmathy Zsigmond, Gyarmathy Zsigmondné, Bécsből: Veress Endre, **Beszterczéről:** Csernátoni Gyula dr. **Brassóból:** Baráczy Sándor, Koós Ferencz. **Budapestről:** Hegedüs István dr., Helfy Ignác, Hentaller Lajos, Jakab Elek, Jókai Mór, Kreith Béla gr. Reiner Zsigmond dr., Szinnyey József id., **Csikszeredából:** Benedek István. **Deésről:** Kádár József. **Hidvégről:** Nagy Sándor. **K.-Vásárhelyről:** Balogh Vendel dr. **Kolozsvárról:** Bartha Miklós. Benel Ferencz, Deáky Albert, Ferenczy Zoltán dr., Hory Béla, Kovács János, Kuskó Istvánné, Lövei Klára, Magyary Mihály, Márki Sándor dr., Szádeczky Lajos dr., **Lugosról:** Dengi János dr., **M.-Bogátról:** Tokaji Etelka. **M.-Vásárhelyről:** Imreh Sándor. **Nagybányáról:** Törökialvi Pap Zsigmond, **Nagyváradról:** Hegyesi Márton, **Nyiregyházáról:** Krúdy Gyula. **Sátoralja-Ujhelyről:** Matolay Etele, **Székely-Udvarhelyről:** Vajda Emil dr. **Székesfehérvárról:** Éder József dr. **Alsó-Szovát:** Dézsi Mihály. **Tordáról:** Borbély György, Ferenczy Ferencz. **Vizaknáról:** Szentkatolnai Bakk Endre. **Rajzoló munkatárs:** Nagy Gyula tanár. **Fényképező munkatársak:** Dunky Ferencz, Dunky Kálmán. **Budapestről:** Vágó Bertalan.

Szerkesztőség és kiadóhivatal, hová a lapot illető minden küldemény intézendő: Kolozsvárt, Széchenyi-tér 27. sz. Orsz. Tört. Ereklye-Múzeum helyiségében.

A m. posta-takarékpénztár clearing és cheque forgalmában a kiadó-hivatal száma **3213**.

••••• **Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.** •••••

Ara negyedévre 1 frt. — Külföldre 1 frt 25 kr.

A lap az első évfolyamtól megrendelhető. — Díszes borítékba kötve az I.II. és III. évfolyam ára 15 frt.

Lapunk jelen száma 12 oldalra terjed.

Kuskó István

TARTALOM:

	Oldal
Az 1848—49-iki honvédek ellátása	117—120
Udvarnoki Géza agyonlövete. (Tárca.)	120—121
Honvédek' albuma (Huszadik csoport) Vajásdi Lajos, Szek- fü György és Szász Dániel	121—122
Egyed József főhadnagy Bem tábornok testőr parancs- nokának hősi halála	122
Az erdélyi magyar hadsereg létszámának kérdéséhez	122—123
Jegyzetek az 1849-ik évi eseményekről Lászlófalvi Velits Károlytól	123—124

Halálozások:

Hallerkeői Haller Sándor gróf. — Mártonffy Frigyes. — Róth József	124
--	-----

Különfélék:

Doda Traján meghalt. — A koldus honvéd. — Az agg honvéd jöltevője. Kossuth Lajos biliárdasztala. — A váci csaták emlékünnepe	124
--	-----

BORITÉK TARTALMA:

Háromszék önvédelmi harcza. — „Az 1848—49. Magyar Szabadságharcz Története.“ — Szalay-Baróthi. — Képek a szabadságharczról. — Eladó zenemű-tár. — Belépő jegyek a muzeum látogatására.

Háromszék önvédelmi harcza.

Ezen a czimen egy kötetre terjedő történelmi munka kerül a jövő héten szedés alá. Olvasóink tudnak róla; több oldalról, több ízben kérdezősködtek is megjelenési ideje felől. Idáig nem adhattunk határozott választ. Hiszen öreg ember írja, Bemnek katonája, Gábor Áron hadsegédje Nagy Sándor hidvégi lelkész, 1848—49. tüzér főhadnagy.

Róla és kéziratban levő könyvéről a Történelmi Lapok 1894. évfolyamának 126, 174. lapján van említés téve.

A munka írását 1892-ben már befejezte. Azóta a háromszéki önvédelmi harcban nevezetesebb szerepet vitt egyének életére s működésére vonatkozó adatokat gyűjtögette össze az öreg bajtárs sok utánjárással, nagy buzgalommal. Most már ezek is együtt vannak. A mű összeállítója a sok anyagot eleven tollal, érdekesen dolgozta fel.

A könyvet Szabó Samu tanár, a kolozsvári honvéd-egylet elnöke rendezi sajtó alá. A munka a szerző költésén jelenik meg s csak 500 példányban nyomul. A ki megakarja szerezni, a „Történelmi Lapok“-nál jegyeztesse elő nevét s a megrendelt példányok számát.

Az árát még nem határozták meg, mert még nem tudhatni, hogy a képek, táblázatok, szöveg hány ívet fog elfoglalni. Annyit jelezhetünk csupán, hogy három koronánál drágább nem lesz.

Szalay-Baróthi „Magyar Nemzet Története“ című munkából most kaptuk az első kötetet befejező 18-ik füzetet. Ezen füzethez három műmelléklet van csatolva, a hatotti beszéd eredeti fénykép felvétel; Habsburgi Rudolf és Kun László találkozása a morvamezei csataterén, Than Mórnak a Nemzeti Muzeumban lévő festménye után; Magyarország a XIII. század derekán, étrkép, tervezte dr. Baróti Lajos, rajzolta Hatsek J. Hogy

a Szalai-Baróti, Magyar Nemzet Története mily nagybecsű és kiváló munka mi sem bizonyítja jobban mint az, hogy a nmélt vallás- és közokt. m. kir. miniszterium mint a hazai történet tanulmányozására és a nemzeti érület ápolására alkalmas művet az összes középiskoláknak, tanítóképezdéknek, kereskedelmi, polgári és felsőbb leányiskoláknak, valamint népiskoláknak 17.785—1895. sz. a. rendelte beszerezni. Ajánljuk a magyar olvasó közönség figyelmébe. Előfizetések Lampel Róbert könyvkereskedésébe Budapest, küldendők 1/4 évre 1.80 1/2 évre 12 füzet 3 frt 60 stb. Az I. kötet diszes bekötésben havi 1 frtos részletfizetésre is kapható a nevezett cégénél.

„Az 1848—49-iki Magyar Szabadságharcz“ című nagy illusztrált munkából most jelent meg a 40-ik füzet, a melyben Gracza György Bécs október 27-iki ostromát és a schveháti csatát mondja el igen érdekesen egészen új adatok feldolgozásával. A füzet képei a következők: Desseffy Arisztid honvéd-tábornok, A szabadságharcz nevezetesebb szereplése. Bécs 1848. okt. 27-ki ostrom alatt. Bem szobra Marosvásárhelyen. A debreczeni csata térképe Részlet a schveháti útközetből. A fogarasi csata. Epizód a hatvani csatából Bátor, Schultz, Bódog honvédezedes képe.

Képek a szabadságharczról a millenniumra. A kolozsvári orsz. ereklje-muzeum felkéri a honvéd-egyleteket, a hazai fényképészeket, rajzolókat, s az ügy iránt érdeklődő hazafiakat, honleányokat, hogy a millenium idejéig a szabadságharczbeli honvédek arczképeit, a honvédelemképek képeit vagy miniatura mintáit, valamint honvéd siremlékek, csatahelyek képeit a kolozsvári orsz. ereklje-muzeumba beküldeni sziveskedjenek. A muzeum minden tárgyat köszönettel fogad és nyilvánosan fog nyugtázni. E tárgyakból a millenium idejére egy szép kiállítás rendezése tervezetik.

Eladó zenemű-tár. Egy 12—14 ezer frtba került zenemű gyűjtemény, melyben a régibb időktől a legújabb korig mindennemű művek összegyűjtettek, szépen rendezve, táblával, arany felirattal tartalomjegyzékkel ellátva, eladó. A gyűjteményben zongorára írva meg vannak a klasszikus zeneművek, a hangversenyző nagy mű darabok, a hangversenyző szalon darabok, az összes magyar zeneszerzők művei, az operák, operettek szerzőinek munkái, továbbá sok száz olyan magyar darab, a melyek ma drága pénzért sem szerezhetők meg; igen sok van kéziratban tisztán vonalozva és írva. A hangjegytárt a tulajdonos több mint egy félszázad alatt gyűjtötte össze és felszerelve zene leírásokkal, magyarázatokkal hírneves szerzők arczképeivel stb. A gyűjtemény katalógusa a kiadó hivatalban megtekinthető, hol egyuttal bővebb felvilágosítással is szolgálnak.

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

A m. posta-takarékpénztár clearing- és cheque-forgalmában a kiadóhivatal száma 3213.

Felelős szerkesztő:
KUSZKÓ ISTVÁN,
az ereklye-múzeum őre.

A lap szellemi és anyagi részét illető közlemények az ereklye-múzeum őre czímére küldendők.

Szerkesztőség:
Kolozsvár, főtér 12. sz., emelet.
Telefon sz 244.

Előfizetési díjak:
1/4 évre 1 frt, 1/2 évre 2 frt, egy évre 4 frt.

Kiadóhivatal:
Kolozsvár, Széchenyi-tér 27. sz.

Az 1848—49-iki honvédek ellátása.

— A miniszterelnök rendelete. —

A m. kir. miniszterelnök július hó 9-én 2185/M. E. sz. alatt rendeletet intézett Magyarország valamennyi törvényhatóságához az 1848—49-iki volt honvédeknek, valamint azok özvegyeinek nyugdíjazása, évenkénti állandó segélyben részesítése és a temetési járulékok engedélyezése iránti folyamodványok felszerelése és azok elbírálása körül követendő eljárásról.

A rendelet egész terjedelmében így hangzik:
Az 1848—49. évi honvédek nyugdíjazásának ügyét f. évi június 28-án 2039/M. E. szám alatt kelt rende-

b) hogy a 65 évet betöltötte;
c) hogy vagyontalan;
d) hogy oly büntény miatt vádhatározat alatt nem áll, vagy elítélve nem volt, mely miatt az 1885. XI. t. cikk értelmében nyugdíj igényvel bírók ezen igényüket veszítik.
Neugdíjigényvel bír a 65 éves életkor elérése előtt is az, ki beigazolja, hogy a hadjárat alatt szenvedett sebesülés következtében kereséktelenné vált; szeme világát elvesztette, avagy egyébként nyomorék.

Az évi nyugdíj-járandóság:

1. ezredes 480 frt. 2. alezredes 408 frt. 3. őrnagy 360 frt. 4. százados 312 frt 5. főhadnagy 276 frt. 6. hadnagy 252 frt. 7. őrmester 72 frt 8. tizedes 48 frt. 9. közvitéz 36 frt.

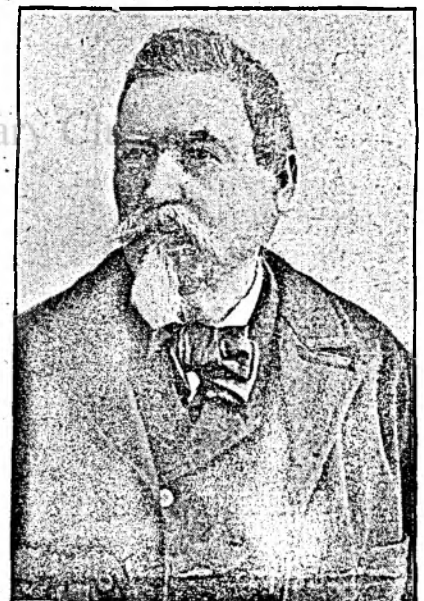
A vagyontalan altisztek és közvitézek, kik szemeik világát elvesztették, és így teljesen kereséktelének, az

Vajasdi Lajos.

Szeffü György.

Szász Dániel.

tem alapján állami kezelése alá véve, teljes épségben fentartom az országos honvédsegélyző egyesület felügyelő bizottsága által az 1894. évi július 21-én belügyminiszteri láttaozással ellátott alapszabályai alapján eddigelé engedélyezett nyugdíjakat és évnegyedenkénti állandó segélyezéseket.

A folyó évi július 1-étől kezdve pedig a miniszterelnökség keblében alakított vegyes bizottság által engedélyezendő nyugdíjazások, évnegyedenkénti segélyezések és temetési járulékok mérve iránt is csorbitatlanul fenntartom az országos honvédsegélyző egyesületnek fenhivatolt alapszabályaiiban foglalt rendelkezéseket, a következő kiegészítésekkel:

I. Nyugdíjazás. Nyugdíjigényvel bír az, aki beigazolja:

a) hogy 1848—49 évben honvéd volt;

őket megillető nyugdíjon felül napi 5 krnyi pótlékban részesíttetnek.

Az 1848—49. évi honvédek özvegyei közül nyugdíjigényvel bírnak azok, kik beigazolják:

a) hogy vagy 1849. év augusztus hó 31. napja vagy ha férje pétervárad kapituláns volt, 1849. év szeptember hó 20-ik napja, vagy ha férje komáromi kapituláns volt, 1849. év október hó 3-ik napja előtt mentek férjhez;

b) hogy férje, mint 1848—49. évi honvéd nyugdíjazva volt;

c) hogy férjét halálig el nem hagyta;

d) hogy azon esetben, ha elhalt férje nem volt nyugdíjazva, vagyontalan és kereséktelen;

e) hogy oly büntény miatt bünvádi vizsgálat alatt nem áll, vagy elítélve nem volt, mely miatt az 1885.

XI. t.-cikk értelmében nyugdíjigénnyel bírók is ezen igényüket elvesztik.

A nyugdíjra jogosult tiszti özvegyek a férjeik évi járandóságának fele részét, ellenben az altisztek és köztvitézek özvegyei a férjeiket megilletett egész járandóságát fogják nyugdíjképen élvezni.

Az országos honvédségélyző egyesület fenthivatolt alapszabályának 24. §-a alapján eddig folyósított pótteltemény érintetlenül hagyásával a nyugdíjazásra jogos igényekkel bíró honvédek és azok özvegyei, kik valamely más alaptól nyugdíjban, vagy bármi más néven nevezhető ellátásban részesülnek, csak annyiban tarthatnak igényt nyugdíjra, ha ezen ellátás nem felel meg azon összegnek, mely ezen rendelet szerint őt megilletné.

Ily esetben azonban a nyugdíj-összeg csakis azon különbözetre terjedhet ki, mely az élvezett ellátás és ezen rendelet szerinti honvédségély összeg között mutatkozik.

II. Negyedévi állandó segély. Negyedévi segélyben részesíthetők: orvosok, állatorvosok, élelmezési tisztek, gyógyszerészek és műszaki csapatoknál beosztott alkalmazottak, kik kétségtelenül beigazolják, hogy az 1848—49. évi honvéd hadsereghez voltak beosztva és egyébként is a fentebb körülírt feltételek náluk is fennforognak.

III. Temetési járulék. Az elhunyt nyugdíjazott 1848—1849. évi honvédek özvegyei vagy utódai temetkezési járulékban részesíthetők, ha az elhalás napjától számított 30 nap alatt ezt kérelmezik és beigazolják:

- a) hogy az elhunytat ők temették el;
- b) hogy vagyontalanok;

A temetési járulék:

Köztvitéz és altisztnél	15 frt
Tisztnél	25 frt
Törzstisztnél	40 forintig

terjedhet.

IV. A kérvények felszerelése. Az I. pont alatt felsorolt nyugdíjigényt megállapító feltételek a következő okmányokkal igazolandók:

a) az illetékes honvédegyletek által folyó év június hó 6-án 1860. szám alatt kelt körrendeletben folytán az 1895. évi október hó 1-ig terjedő záros határidőn belül kiállított honvéd-igazolvány által, mely nélkül nyugdíjazás, avagy évnegyedi állandó segélyezés iránti kérvények figyelembe nem vétethetnek.

Amennyiben pedig valamely honvédigazolvány hitelessége kétségesnek mutatkoznék, az illető folyamodónak honvédi minősége közigazgatásilag foganatosított nyomozó eljárás útján lesz megállapítandó. E nyomozás a netán meglevő 1848—49. évi katonai állítási lajstrom igénybevételeivel s ennek nem léteben legalább két fedhetlen előéletű kartársnak közvetlen tudomás alapján, eskü alatt leendő jegyzőkönyvi kihallgatás mellett eszközözendő és e nyomozás a folyamodónak nemcsak honvédszolgálatára, hanem viselt katonai rangjára is kiterjesztendő.

A vezetésem alatt álló miniszterelnökség kebelében szervezett egyes bizottság szükség esetében e nyomozást az 1848—49-iki hivatalos közlöny adataival egészítheti ki.

b) Az életkor keresztlevél vagy fizetési bizonyítvány által;

c) a 65 éves életkor előtt sebesülés következtében beállott keresetképtelenség, nyomorékság, vakság igazolására csakis a tiszti orvos által kiállított bizonyítványok vétethetnek figyelembe. Tiszti orvosul, illetőleg ezzel hasonló minőséggel bírókul tekintendők:

A megyei főorvos, törvényhatósági joggal felruházott avagy rendezett tanácsú városok városi főorvosa, járási

orvos, tiszteletbeli megyei vagy városi főorvos, járásorvos, nyilvános kórházak orvosai.

Az orvosi megvizsgálás céljából köteles a községi előjáróság az illető folyamodó személyazonosságát a tiszti orvos előtt kellőleg igazolni. Ezen igazolásra önként érhetőleg nincsen szükség akkor, ha a megvizsgálandót a tiszti orvos személyesen ismeri.

A személyazonosság igazolásának ki által s mi módon történte, avagy azon körülmény, hogy az illető megvizsgált egyént az orvos személyesen ismeri, az orvosi bizonyítványban különösen hangsúlyozandó.

d) A vagyoni állapot, ha a folyamodó nős és nejével együtt él, nejének is adóját kitüntető hiteles adófőkönyvi kivonat által igazolandó.

Ezen adófőkönyvi kivonatok városokban a polgármester által, kis- és nagy községekben az illetékes főszolgabíró láttaozása által is hitelesítendők.

e) A vagyontalanság városokban a polgármester, kis- és nagy községekben a községi előjáróság által kiállított és az illetékes lelkész és főszolgabíró által láttaozott szegénységi bizonyítvány által igazolandó.

Ugy a közigazgatási hatóságok mint a nyugdíjakra igényt támasztók tájékoztatása céljából megjegyzem, hogy az országos honvédségélyző egyesület felügyelő bizottságának azon határozatát, mely szerint azon 1848—49. évi honvédtiszt és özvegye, kinek föld-, házasztály- és tőkekamatadója 5 forintot és azon altiszt, köztvitéz és özvegyeik, kiknek előbb említett adójuk a 2 forintot meg nem haladja, — vagyontalanoknak tekintetnek, amennyiben egyéb jövedelmi forrás után is adót nem fizetnek, jövőre is főtartandónak rendelem. Ellenben a tapasztalt visszaélések nevezetesen a vagyonruházatokkal üzőtt visszaélések, meggátolása szempontjából elrendelem, hogy a közigazgatási hatóságok a nyugdíj elérése végett kért szegénységi bizonyítvány kiállításánál ezen körülményre felelősségük terhe alatt kiváló gondot fordítsanak.

f) A fedhetlen előélet városokban a polgármester, kis- és nagy községekben a községi előjáróság által kiállított, az illetékes lelkész által aláírt erkölcsi bizonyítvány által igazolandó.

Az özvegyi nyugdíjigény megállapíthatása végett ezeknek kérvényeihez a következő okmányok csatolandók:

- a) a férj elhunytáról szóló anyakönyvi kivonat;
- b) esketési bizonyítvány;
- c) ha a férj nyugdíjat élvezett, az ezt igazoló okmány;
- d) a férjjel haláláig való együttélés városokban a polgármester, kis- és nagy községekben a községi előjáróság által kiállított és az illetékes lelkész által láttaozott bizonyítvány;

e) ha a férje nem élvezett nyugdíjat, a keresetképtelenség és vagyontalanság a volt honvédek keresetképtelenségének és vagyontalanságának igazolására nézve fennebb s), d), e), alatt körülírt bizonyítvány által igazolandó;

f) a büntetlen és feddhetlen előéletre vonatkozólag a fennebb f) alatt jelzett erkölcsi bizonyítvány.

A II. pont alatt említett negyedévi állandó segély nyújtása a nyugdíjigénnyel azonos feltételekhez lévén kötve, az ez iránti kérvények felszerelésére nézve az I. pont alatt felsorolt szabályok alkalmazandók.

A III. pont alatt említett temetési járulék kiutalása iránti folyamodványhoz csatolandó:

a) a nyugdíjazott honvéd elhunytáról szóló anyakönyvi kivonat;

b) városokban a polgármester, kis- és nagyközségekben a községi előljáróság által kiállított és az illetékes lelkész által aláírt bizonyítvány a felől, hogy az elhunytat a folyamodó temette el;

c) a városokban a polgármester, kis és nagyközségekben a községi előljáróság által kiállított és az illetékes lelkész és főszolgabíró által láttamozott szegény-ségi bizonyítvány.

Végül utasítom az összes közigazgatási hatóságokat, hogy a felszerelt kérvények felterjesztésével egyidejűleg világosan jelöljék meg, hogy a kért nyugdíj, évnegyedi segély, vagy temetkezési járulék mely kir. adóhivatalnál utaltassék ki.

A temetkezési járulék, a folyamodó kérelmére, közvetlenül annak kezéhez is kiszolgáltatható, ha az utalványozott összegről az illetékes közigazgatási hatóság (Budapest: kerületi előljáróság, városokban; polgármester, községekben: községi előljáróság) által láttamozott nyugtát bemutatja.

V. *Bélyegmentesség. Ugy a folyamodvány, mint az annak felszereléséhez szükséges okmányok és közokiratok ezentul is bélyegmentesek.*

VI. A nyugdíjigény megszűnte. Az 1848—49. évi honvédek és azok özvegyeinek nyugdíja, vagy évnegyedi segélyezése megszűnik:

a) nyugdíj- vagy segélyjogosult halálával;

b) ha a nyugdíjt, vagy segélyt élvező vagyonhoz, vagy más jövedelemforráshoz jut;

c) ha oly bűntény miatt itélik el jogérvényesen, mely miatt az 1885. XI. t.-cikk alapján nyugdíjt élvező állampolgárok is elvesztik nyugdíjukat;

d) ha a viseltnél magasabb rang/bevallása által, az illetéktelenül magasabb nyugdíjjal való ellátást csalárd uton érte el.

A közigazgatási, jelesül a járási és községi hatóságok köteleességévé teszem, hogy a honvéd nyugdíjt, vagy segélyt élvezőknél a most a)–d) alatt említett körülmények beállására ügyelettel legyenek s a tudomásukra jutó eseteket illetékes felsőbb hatóság útján azonnal jelentsek be a m. kir. miniszterelnökséghez.

VII. A nyugdíj és negyedévi segélyösszeg kiutalása. Szemben az országos honvédségélyző egyesület által eddig követett azon eljárással, hogy a megállapított nyugdíj, vagy negyedévi segély csak a következő évnegyedtől kezdve folyósított, méltányosnak tartom a jövőre nézve azt a rendelkezést tenni, hogy ezen illetmények az igény megállapítását követő hónap 1-én utaltassanak ki.

VIII. A kérvények benyújtása. Minthogy a többnyire kellő felszerelés nélkül közvetlenül hozzám benyújtott kérvények érdemleges határozat alapjául ugy sem szolgálhatnak, hanem a szükséges adatokkal való kiegészítés és felszerelés végett az illető közigazgatási hatóságokhoz vissza fognának küldetni: — idő és munkakímélés szempontjából czélszerű, hogy az ily kérvények az illetékes járási tisztviselőnél (főszolgabíró, polgármester) nyujtassanak be s a szükséges hatósági bizonyítványokkal kiegészítve, csak akkor terjesztessenek fel a kir. miniszterelnökséghez, amikor teljesen fel vannak szerelve.

Felhívom önénlfogva a törvényhatóságot, hogy saját hatáskörében intézkedjék az iránt, hogy ezen szabályrendelet tartalma tájékoztatás céljából minél szélesebb körben terjesztessék; a járási tisztviselőket és községi előljáróságokat pedig kötelezze, hogy az e tárgyban hozzájuk benyújtott kérvények felszerelését *haladéktalanul* eszközöljék.

Kivételképen oly esetben, ha valamely segélyre szoruló kellően igazolt 1848—49. évi honvéd agg kora, vagy egyéb viszonyai miatt a kérelméhez szükséges adatokat maga összesszerezni egyáltalában képes nem volna, kérelmének jegyzőkönyvi felvétele mellett a szükséges adatokat és bizonyítványokat a *közigazgatási hatóság hivatalból szerezze be* a kérvényt pótló jegyzőkönyv kapcsában terjessze föl a miniszterelnökséghez az annak kebelében szervezett vegyes bizottság által leendő ellátása végett.

Midőn az 1848—49. évi volt honvédek és azok özvegyeinek nyugdíjazása és állandó segélyben való részvételére vonatkozó rendelkezésemet a fennebbiekben a törvényhatóság tudomására hoznám, meg vagyok győződve hogy amennyiben annak végrehajtásához a törvényhatóság közreműködése is kívántatik, — a kitűzött feladat megoldásánál a törvényhatóságnak hazafias teljes készségére és hathatós támogatására bizon számíthatok.

Budapest, 1895. évi július hó 9-én.

B. Bánffy, s. k.

Egész terjedelmében közöljük a miniszterelnök rendeletét, hogy az abban kifejezett kívánsághoz képest, minél szélesebb körben terjesztve legyenek azok a szabályok, a melyek az ellátás, vagy segély iránti kérések felszerelésénél szem előtt tartandók.

A fentebbi szabályrendelet visszaállítja a honvédegyletnek a honvédek igazolására vonatkozó alapszabályszerű jogát. Ez helyes. Az azonban, hogy ezt a jogot csak 1895. okt. 1-ig hagyja érvényben, olyan elméleti megállapodás, melynek meghosszabbítását a gyakorlati élet bizonyára szükségessé fogja tenni.

Több, az eddigi szabályoktól eltérő, igazságos és helyes intézkedés van a fentebbi rendeletben.

Például nagyon helyes, hogy a nyugdíjat az eddigi eljárástól eltérőleg, a jövőben nem a következő évnegyedtől, hanem a közelebbi hó elejétől utalványozzák.

Az is helyes, hogy a hatóságokat a betérjesztett kérések *haladéktalan* felszerelésére és felterjesztésére utasítja.

Ez által elérhető az, hogy ha a hatóság a miniszterelnök rendeletét lelkiismeretesen teljesíti, félév helyett *fél hó* alatt hozzá juthat az a szegény éhező honvéd megillető ellátási díjához.

Az adó megállapításánál igazságosnak tartjuk a IV. e. alatt foglalt azt a megállapítást, hogy az adó minimumot föld, ház és tőke-kamat után állapították meg. Mert eddig az az eljárás, hogy például az iparos, üzlete után fizetett adója miatt ellátáshoz nem juthatott, méltányos nem volt. Kolozsváron például a legszegényebb foltozó suszter is 6 frt adóval van megterhelve. Ennél kisebb egyenes adó nem létezik az ipart üző részére. Foltozni pedig minden iparos honvéd kénytelen, ha éhen halni nem akar; a 36 frt évi ellátás mellett is mind addig, a míg ujjait mozgatni bírja. Méltányos tehát, hogy az előregedett, vagyontalan ipar üzők nyugdíjhoz jussanak, mielőtt még mesterségük üzésével teljesen felhagyni kényszerülnének. Mert a legtöbb iparosnál a 6 frt kereseti adót akkor írják le, a mikor már elhalt.

E szabályzat I. e. pont után következő részében az özvegyek nyugdíja is nagyon helyesen, közzé van téve. Ez eddig nem történt.

A szabályrendelet az özvegyekre vonatkozó részére azonban két észrevétel merül fel:

1. E rendelet az özvegyek halála esetén kiadandó temetkezési járulékról nem szól, holott az orsz. honvéd

segélyzőegylet szabályzatának 21. §. (Lásd a „Történelmi Lapok“ 1892. évf. 77. lap) özvegyek elhalálása esetén illet biztosít a hátra maradottaknak. Ez méltányos volt és fenntartandó volna. A szabályrendelet özvegyekre vonatkozó része I. a. hol a férjhez menetel ideje van megállapítva, méltánytalan volt a régi szabályzatban is méltánytalan itt is. Felesleges itten a méltánytalanság bővebb megokolása. Ez tüzetes megvitatást igényelne s azokat a honvéd-özvegyeket is részesíteni kellene ellátásban, kik az alkotmány vissza állítása előtt mentek férjhez.

2. A régi szabályzat uti költségeket is állapított meg a honvédek részére, a miniszterelnök jelen szabályzata azonban erről hallgat. Pedig vagy betegség, vagy anyagi helyzetének enyhítése céljából nagyon sokszor utalva van a szegény honvéd utazás tételére. Nem méltányos dolog, hogy az, a ki a hazáért küzdött, mindent áldozott, gyalog koldulva tegyen meg beteges öreg testével hosszabb kényszerült utakat, abban az államban, a mely saját vasut-hálózat tekintetében egyike a leggazdagabbaknak. Adasson a miniszterelnök a szegény honvédeknek ingyen vasuti jegyet és állapítson meg utiköltségeket, mint az a régi szabályzat 21. §. utolsó kikezdésében meg van állapítva.

A miniszterelnök hatalmazza fel a hatóságokat még pótllólag arra is, hogy sürgős szükség esetén rendkívüli segínyt, utazási költséget, vagy temetési járulékot saját hatáskörében utólagos jelentéstétel kötelezettsége és visszatérítés mellett tehessen folyóvá saját házipénztáránál.

*

Kapcsolatban a miniszterelnök fentebbi rendeletével, még a következőket tartjuk szükségesnek felhozni s egy kérelmet előterjeszteni.

A „Történelmi Lapok“ megindulása előtti évben 1891-ben 1834 honvéd kapott 143.787 f. évi ellátást. Jobbára a közellevők és a tájékozottak járhattak ellátáshoz. Az ország szívetől távolabb eső vonalokon nagy volt az elégtelenség e miatt s talán még nagyobb a

tájékozatlanság. Ez egyik ok volt a folytonos torzsalakodásra és keserű kifakadásra a honvédek részéről.

A „Történelmi Lapok“ útján 1892—93-ben megküldöttük az ellátás megnyerésének módzatairól tájékoztató szabályokat az összes pénzügyi- igazságügyi hatóságoknak, lelkészségeknek, körjegyzőségeknek, honvédegyleteknek, külön lenyomatban megküldöttük a honvédek közül azoknak, a kiktől megtudtuk, hogy bajtársaik ügyét felkarolni tudják, megküldtük a fővárosi napi- és vidéki összes lapoknak, melyek mind tájékoztatták a honvédeket.

Ez eljárásnak eredménye volt az, hogy rendre elsimultak a torzsalakodások, megszűnt az egyenetlenség és ma 1834 honvéd helyett 7000-nél több honvéd kap, 143 ezer frt helyett 480 ezer frt évi ellátást.

Havonta százával expediáltuk a szerkesztőségből is a megkeresésekre az utba igazító leveleket.

Hogy e szép eredmény kivívásából a lap körül csoportosult ügybarátok közül egyikre, másikra mennyi munka esett, nem szükséges kutatni. Tény az, hogy az eredmény természetes úgymenet útján éretett el s örömmel konstatáljuk, hogy a miniszterelnök is az általunk kezdeményezett nyomokon haladva igyekszik hatóságai útján a legszélesebb körben közzétenni a szabályokat.

A honvédek nagy része előregedett, elerőtlenedett. Gyámolításra, utmutatásra van szüksége főleg azoknak, a kik *igazán* rá vannak szorulva a segélyre

Közzettettük a szabályzatot, hogy lapunk barátai közül mind azokat, a kik érdeklődnek a honvédek sorsa iránt és közreműködésükkel s befolyásukkal tenni tudnak az ellátási díjak kieszközlése körül, a figyelmét ismételtén felhívjuk. Lapunknak s az ügynek barátai, nagy szolgálatot tehetnek az öreg honvédek támogatásával első sorban a honvédeknek, a nemzetnek, megkönyithetik a feladatát a miniszterelnökségnek, a hatóságoknak, melyeket támogatva a kérések gyors felszerelését előmozdithatják.

T Á R C Z A.

Udvarnoki Géza agyonlövetele.*)

— Epizód a mező-kövesdi ütközetből. —

Mivel ez a szomorú eset épen szemem előtt történt, s így más alig tudhatja jobban, hogy volt ez a dolog, érdemesnek találom azt itt ismertetni. Egyébiránt meg van ez írva Sándor fiamnál levő egykoru naplómban is, mely valamikor talán szintén napvilágot lát. S hogy most ép ezt közlöm honvédemlékeimből, ide indokolhatja az, hogy Görgey Arthur öccse, id. Görgey István leírását az igazság érdekében helyreigazítsam.

Mikor a kápolnai két napos vesztett csatának, 1849. február 27-én délután négy óra tájban vége volt, mi — Feriz irányzó tizedes, Sébián Pali 1. sz., Platzer Ignác 2. sz., a csak 15 éves kis Zemplényi 4. sz. és Torják 5. számú legény, kik valamenyen a IV. lovasüteg 6-ik ágyujánál Favári József kapitány parancsnoksága alatt

*) Ez érdekes leírást azzal a kijelentéssel kaptuk még 1892-ben, hogy csak szerző halála után közölhető. Ez m. évi nov. 30-án bekövetkezvén, időszerűnek találjuk a közlést és felkérjük a honvéd bajtársakat, s azokat, kik a leírt mezőkövesdi csatában részt vettek, hogy metaláni észrevételeiket vagy helyreigazításait az ügy teljes megvilágítása érdekében mielőbb közöljék velünk. Szerk.

szolgáltunk — a kerecsendi dombtetőn, mint legutolsók otthagytunk az országúttól jobbra, a Vilmos-huszárok két századával és a X. zászlóalj egy századával, az üteg fedezetéül. A többi csapat elment és mi ott vigyáztunk az egész éjszaka. A huszárok egész éjjel élesztették a tábornizeket, reggel pedig (a nélkül, hogy az ellenség reánk rontott volna, vagy, hogy a már elpárolgott mieink nyomát láttuk volna) utána indultunk seregünknek Maklár felé, hova déltájban értünk.

A lelkesült nép mindenfelől hozta az enivalót és mi úgy a hogy ültünk, az ágyun ebédeltünk, s azután mentünk tovább Szihalomnak. A gyalogság innen már előbb elment és mi a huszárokkal hátramaradtunk. De alig hogy kiértünk Szihalomról, jött egy néhány huszár és mondta, hogy a németek utánunk jönnek, sarkunkban vannak és mindjárt kezdenek reánk löni. Ugy is lett, mert alig néhány percz mulva végig lőttek rajtunk a szép nagy, egyenes országuton. Egyik golyó a másik után ment végig az utvonalon, mi pedig hamar lekanyarodtunk az utról a Tisza felé eső oldalut mellé és kezdtünk hasonlóan löni. Hanem alig lőtünk háromszor, már jöttek iszonyuan nyargalva a vasasok és svalizsérék. A velünk volt egy század baka pár lépésre tőlünk egy árok

formába lehuzódva kezdett rájuk puskázni, a mitől ők az országotnak, s így önkéntelenül mi felénk huzódtak.

Ez a kis összecsapás volt a mező-kövesdi ütközet bevezetője. Én azelőtt való éjjel kaptam két fogott lovat, melyek valahányszor bömbölt az ágyunk, nagy bosszúságonra mindannyiszor kirántották azt az irányból. Ezen ugy segitettem, hogy rákiáltottam Forjákra, hogy akassza ki a mozdonykötelet, a miből az a baj lett, hogy mikor aztán a fúrvézerek trombitálni kezdték a hátrahuzódást, a kis Angyal, pásztói fiu, nem gondolt az ágyuval semmit, hanem a két kerékkel eliramodott, s mi jóvoltából, szépen ott maradtunk. Az üteg a kapitánynyal együtt elnyargalt, mert már láttuk nem messze tőlünk Mező-Kövesd alján az egész szépen felállított csatarendet és huszáraink (Vilmos-, Miklós- és Hunyadi-huszárok) „Ne hagyjátok el az ágyunkat“ kiáltással egyedül hagyva elrohantak és épen akkor vágtak bele az ellenségbe, mikor az osztrákok az ágyukhoz értek, s egy főtiszt kezdett volna bennünket lebecskézni

A következő szempillantásban nekiment e főtisztnek az ellenséget üző Kmetthy hadosztályparancsnok (a ki pej-csödör lovával átugratta az én ágyumat) reá rögtön Mezey őrnagy, Lorenczy kapitány, s mi megvoltunk mentve. A szegény összevagdalt tiszt 3—4 lépésnyire esett el az ágyutól, de meg volt vágva Mezey őrnagy is, sőt én azt hittem, hogy Kmetthy is elesett, de neki semmi baja sem lett. Elesett még 7—8 vasas német ott közöttünk és azzal a vagdalkozó huszárok nyargaltak a többivel a német után. Ez alatt mi is megtettük a magunkét. A kirohonás eredménye négy elfoglalt ágyu volt és örömmel ujságolták a huszárok, hogy egy golyónk ellőtte egy osztrák ágyu kerekét, mely most az ut árkában hever. Ezzel vége volt az ütközetnek és így seregünk is visszatért. Kmetthy hozzánk jöve, így szólt: — „Adjatok egy kis vizet, hadd mossam meg a kezemet“ — és én töltöttem neki a mosakodáshoz, a mezei kulacsból. Erre rögtön megjött Favári századosunk és a többi ágyu, kivéve két ágyunkat, a Láng Henrikét és a Stafinszkiét. De vele jött Görgey is és iszonyu dühösen agyon akarta azt a hadnagytól lövetni, a ki vele volt. Nem tudom, hogy hívták, mert azelőtt két nappal, reggel jött az üteghoz. Debreczenből küldték, s gondoltuk, hogy ott Kossuthot borotválta, azért nevezték ki tüzértisztnek. Görgeyvel érkezett a helyszínére Dembinszki is, a ki *Pardon, dem Armen* szavakkal megkegyelmezett a tisztnek, s egyuttal egy aranyat vett ki kaftánja zsebéből, hogy legyen azé, a ki elhozza az ágyut.

Mi soha azelőtt nem láttuk Dembinszkit és szerencsére azután sem... Én elmosolyogtam magamat, mire Kmetthy, — a ki épen törülközőt a köpenyegé szélébe — így szólt hozzám: Hát, mit nevensz, kis pap-süldő?*) — Hát látta ezredes ur ezt a polyákok? — Pszt! Az neked mégis főparancsnokod, volt válasza és azzal tovább ment.

Önkéntelenül el kellett ezeket mondanom, hogy a szegény Udvarnoki esetét bevezessem. Udvarnoki Géza egy daliás termetű rendkívül szép ifjú, gyalog-honvéd főhadnagy és derék katona volt. De különczködő természetű, ideges ember, s ilyenkor makacs, erőszakos, engedetlen magaviseletű. A lefolyt ütközet után megpillantott egy szép szabadon száguldó lovat, (mely őt mint zsákmány-ló jogosan megillette), hanem a mint vitte volna a táborba, a Vilmoshuszárok ráismernek benne egyik elesett bajtársuk lovára, s így felszólították, hogy szálljon le róla, mert az a ló az óvék. Más ember szó nélkül megtette volna, de ő nem tágitott, jogot formált hozzá

és nem engedett. E csekélységből dulakodás lett és Udvarnokit erőszakkal leszállítván a lóról, Kmetthyhez vitték. De ő még vele is lármázott és sértegette, hanem a gyöngéd ezredes látván, hogy fel van hevülve, csak annyit mondott a huszároknak, hogy kísérjétek a prófoszhoz, majd reggel beszélünk együtt — s azzal azok fegyver közt tovább vitték. De Udvarnoki mindegyre veszekedett a huszárokkal, szabadulni akart kezeik közül és annyira ment dühében, hogy egyik kísérője megfeledkezvén magáról, szidalmazását fegyvertusa-ütéssel viszonozta. Ezt Görgey Arthur is látván (a ki már értesült az esetről) gyorsan odavágtatott és reáivalt a huszárra, hogy: „Nem tanultad még meg, hogy tisztet nem szabad bántalmazni? Ha megszökik a fogoly: lödd le, de ütni nem szabad!“

A szerencsétlenség beállott. A figyelmeztetést a huszár parancsnak vette, s a mint a rakoncziatlan fogoly újra futni akart, utána lőtt kétszer egymásután és a szegény tiszt előrebukva, befordult az országút árkába...

Ily csekélységből történt Udvarnoki agyonlövetése a fentebb leírtak után, febr. 28 án. Id. Görgey István „1848 és 1849-ből. Élmények és benyomások“ cz. műve I. kötetében azt mondja, hogy a tiszt földrészeg volt, s a 279. lapon még gúnyolódik is halálával, ezt írván: „Szegény bolond; ezt is a jó egri bor mivelte benne!“ Csakhogy nem volt az ám részeg és nem az egri bor, hanem Görgey Arthur makacs indulatossága, hevessege és embertelensége idézte elő halálát!

Feriz.

Honvédek albuma.

— Huszadik csoport, összeállította az ereklye-muzeum őre. —

Örömmel konstatáljuk, hogy honvédeképekben az ereklye-muzeum az utóbbi időben napról-napra örvendetesen gazdagodik. Hazánk ezer éves ünnepére egy csarnokot rendezhetünk be, a melyben képviselve lesz nemcsak minden fegyvernem, hanem, minden zászlóalj is.

A muzeum képcsoportozatából ezuttal is bemutatunk három honvédet, kikről a következőkben emlékezünk meg:

Vajasdi Lajos Mátyás-huszár született 1830 január 21-én Nagy-Görgényben. A szabadságharc előtt a marosvásárhelyi ev. ref. kollegiumban tanult.

1848 ápril havában fogott fegyvert, belépván a Maros-Vásárhelyt alakult 12. honvédszászlóaljba 1849, aztán január 20-tól a Kolozsvárt alakult Mátyás-huszár II. századában szolgált.

Részt vett a szászrégeni, marosvásárhelyi, köpeczi, árapataki, kökösi, hermándobolyi, nagyszobeni, beszterczei, medgyesi, segesvári, vámosgálfalvai, temesvári, magyarbecsei, földvári, verbászi, titeli, szegedi s más ütközetekben és Bethlen Gergely ezredes kitiüntette a lovat jelesül megült fiatal huszárt.

A szabadságharcban átélt eseményekről egy kötet nagy negyedrért 73 irott oldalra terjedő naplót küldött be a muzeumnak, a mi tele van részben ismeretlen, tárgyilagosan megírt részletekkel. E napló tartalmát alkalom adtán ismertetni is fogjuk. Ezuttal idejegyezzük belőle azok neveit, a kikkel a hadseregben együtt szolgált s a kikre még emlékezik:

*) Szerzőnek ref. pap volt az atyja Sarkadon. Szerk.

Honvédtársaim voltak 1848-ban a XII-ik zászlóaljban:

1. Őrnagyunk: Balázs Manó.
2. Századosok: Klément és Butzi.
3. Hadnagyk: csak Csikire emlékszem.
4. Főhadnagy: Kórda György.
5. Őrmesterek: Vass György (a császáriaktól).
6. Káplárok: Szőke Károly, Szabó László, Szathmári Ferencz.

7. Honvédek: Szőke Ferencz, Csanádi Sándor, Póka Albert, Pitlik József, Springer József, Gyarmati Lajos, Márton Károly, Koleszár János, Utczás Samu, Barton Károly, Kapróncai Károly, Kónya Dani, Kovács János és Váradi Sándor.

A Kossuth-, később Mátyás-huszárok közül emlékszem a következőkre a II-ik században:

1. Ezredesek: Gr. Mikes Kelemen, gr. Bethlen Gergely.
2. Századosok: Makrai László, Szentgyörgyi és Prui.
3. Főhadnagyk: Rátz Miklós, Deák Kristóf.
4. Hadnagyk: Solymosi, a kicsi Pataki (közelebről hunyt el).

5. Őrmesterek: Kómádi, Gazsi.

6. Tizedesek: Szász Dani, Demeter Dénes.

7. Közhonvédek: a kicsi mosolygó Makrai, Dercsényi Kálmán, Ujfalvi Samu, Egri Lajos, Szőke Ferencz, Szőke Samu testvérek, Egri János, Pap József, Elekes, Denkán lovával, Csehi Sándor, Beder Laczi zászlótartó, Makári Károly, Kovács János, Heves Gábor, Kovács Lajos, Peille Sándor, Bányai Lajos, Vonuj Jancsi, Akeszmán János és a kicsi Rignát a fakó lovával.

Szekfü György honvédhadnagy a 3-ik zászlóaljban, született Zentán 1832. ápril hó 10-én, s így egyike volt a legfiatalabb honvédeknek. Alig végezte el Szabadkán a gimnázium öt osztályát már is kardot fogott s ez időtől fogva eltűnt a gyermek, hogy helyet adjon a hazáért küzdő férfinak.

Részt vett, mint tizedes, őrmester, végül hadnagy a csurogi, mossurini, szablyai, óbcece-földvári, szeghegy-verbázi s a szerencsétlen kimenetelűtemesvári csatában.

Ettől fogva élelmi szerek gyűjtésére lett kiküldve embereivel, miközben az oroszok kezeibe jutott, kik aztán Nagy-Szebenbe vitték többekkel együtt osztrák fog-ságba. Majd besorozták a 52-ik (Ferencz Károly) ezredbe, hol nagy sanyargatásoknak volt kitéve; de 8 évi szolgálat után hazajött s városának al-, majd főjegyzője lett és a közügyek érdekében számos tiszteletbeli hivatalt töltött és tölt be maig.

Jelenleg mint nyugalmazott főjegyző él Zentán.

Szász Dániel nemzetőrségi hadnagy és Mátyás-huszár-tizedes. Szül. 1827-ben Magyar-Láposon. A nagyenyedi főiskolában másod-éves bölcsész volt mikor a szabadságharc kiütött és 1848 augusztus havától, a dévái fegyverletételig szolgált.

Résztvett a szamosújvári, szamosfalvi, nagylaki, szentkirályi, szurduki, borgóprundi, szebeni, szászvárosi, vizaknai, piskii, medgyesi, temesvári, szeghegyi, verbázi, titeli és szegedi ütközetekben.

Nevét sok huszár-hőstettel jegyezte be kardjával a szabadságharc történetébe. Jelenleg mint községi jegyző Magyar-Láposon él.

Egyed József főhadnagy Bem tábornok testőr parancsnokának hősi halála.

Az „1848—49. Történelmi Lapok“ 1894. június 15-iki száma vezércikkében Szabó Pál ev. ref. pap nyugalmazott esperes Bem tábornok testőrseregéről érdeke-

sen irván, ennek helyreigazítása és kiegészítéseül én is leirom a következőket:

Czikkiró nt. ur a nevezett testőrsereg parancsnokáról *Egyed József*-ről nagyon hűzagosan és kicsinylőleg emlékezik meg, ezért kötelességemnek ismerem erre vonatkozó — az igazsággal megegyező — tudásomat elmondani.

Egyed József Maros-Tordamegye *Póka* községbeli nemes uri család szülöttje volt. A maros-vásárhelyi ev. ref. kollegiumban tanult és onnan állott be a *Hannover huszárok*-hoz, ha jól emlékszem, Orbán Miklós nevű városi uri fiuval talán egyidőben; a hol igaz, hogy csak a káplárságig vitte, de a szigorú, rettenthetlen hős vezér Bem, nem nevezte volna ki előbb hadnagynak, azután főhadnagynak és nem tette volna testőrsége parancsnokának, ha igaz lett volna az, hogy csak jó katona volt és egyőb semmi.

Én ismertem Egyed Józsefet onnan, hogy neki a testvércse Lajos az előttem való osztályban járt a kollegiumba és velem együtt szolgált a 12-ik önkéntes zászlóaljban és nemcsak ösmerősem s bajtársam, de barátom is volt, a kivel én magam is felkerestük Egyed Józsefet mindig és mindenütt a Bem szállásán és így személyesen is meggyőződést szereztem magamnak arról, hogy Egyed József nemcsak jó katona, de kellő képzettségű nemes ember is volt.

Egészítsük ki az ő jellemzését azzal a ténnyel, hogy mikor Bem bement volt a Székelyföldről Moldovába és ott a muszkákat keményen megverte, Egyed József a magyar huszár *hősi halálával* esett el, a mit bizonyít az is, hogy Bem Moldvából kijövelete után a hadsereg előtt napi parancsban megdicsérte a vitéz, bátor huszár főhadnagyot, Egyed Józsefet; pedig Bem az efféle jutalmazásokban nem volt bőkezű.

Ezeket láttam szükségesnek elmondani.

Maros-Vásárhelyt, 1895. jul. 2-án.

Szőllősy István m. k.

ny. ref. pap,

1848—49-beli honvéd káplár.

Az erdélyi magyar hadsereg létszámának kérdéséhez.

Az „1848—49. Történelmi Lapok“ idei 1. és 2. számában egy közleményem jelent meg, az erdélyi magyar hadsereg az oroszok betörésekor létszámának meghatározását tárgyalva, melyben úgy a lap 1894. évi 20. számában közölt Bene Ferencz által aláírt, valamint az azon évi 23. számban megjelent, Lőrincz József ezred segéd és Gyalokai százados által aláírt létszám-kimutatásokat és Szabó Sámuel urnak Lőrincz rangjára vonatkozó kifejezését némi bírálat alá vettem. E közleményemre Nagy Sándor igen tisztelt bajtárs és tisztelt Hegyesi Márton ur által tett és e lap idei 9. és 10. számában közölt czáfolatára ezekben válaszolok:

Bene Ferencz igen derék tiszt lehetett, de hogy az általa aláírt kimutatás komolyan nem vehető, ámbár annak eredetiségén nem kétkezem, azt tartalma eléggé bizonyítja és alig hiszem, hogy őt Czech tábornok ilyen kimutatásért megdicsérte volna.

Az előbbeni közleményekben felhozottakhoz hozzá teszem még, hogy Beszterczére helyez 1841 nemzetőrt és Borgó vidékére az 1. és 2. tartalék zászlóaljat 1849. emberrel. Beszterczén május 10-én 1841 nemzetőrt nem volt, hanem volt a második határőr zászlóalj, mely

onnét később Borgó-Zsoszonybe lett áthelyezve. Nemzet-
őrség volt a Dobai kimutatása szerint Máramaros felé,
de nem 1841 ember, hanem 807 ember

Lőrincz Józsefről Szabó Sámuel ur azt írta volt e
lapok mult évi 20. számában, hogy: „Lőrincz József
huszár főhadnagy, ki őrnagyi ranggal Bem mellett, mint
hadsegéd szolgált“, ez, azt hiszem, azt teszi, hogy Lőrincz
főhadnagy volt őrnagyi rangal és e lehetetlenség bárki-
nek is feltűnhetett és engedelmevel nekem is.

Szabó ur szerint Lőrincz főhadnagy volt, a Nagy
Sándor bajtárs által idézett 1849. márczius 20-iki napi
parancsban Bem tábornok századossá és saját segédtsz-
jévé nevezi ki, a június 21-iki létszám kimutatást maga
Lőrincz sajátkezüleg mint ezred segédtszjt írja alá és
azt hiszem, hogy a saját magáról saját kezüleg irt bi-
zonyítvány lévén leghitelesebb, Lőrincz június 23-án nem
volt Bem tábornok hadsegéde, hanem volt ezred segéd-
tszjt a székely huszár ezrednél, béosztva a főhadparancs-
nokság irodájába. Ha a tábornok segédtszjtje lett volna,
akkor június 21-én nem irt volna a alá létszám kimutatást
Nagy-Szebenben, hanem utban lett volna a tábornokkal
N.-Váradról Besztercze felé.

A július 2-án kelt idézet szerint azon időben Lő-
rincz vezérkari százados volt és mint ilyen felajánlatott
őrnagynak a vezérkarhoz, tehát nem volt sem június
21-én, sem július 26-án, és azt hiszem ez idő közben
sem segédtszjtje Bem tábornoknak, hanem volt vezérkari
százados és nem felajánlatásától, hanem a hadügymi-
niszterium általi kinevezetésétől számítva, vezérkari őrn-
agy, a vezérkari tiszték pedig nem voltak segédtszjtjei
Bem tábornoknak. Hadsegéd vagy jobban segédtszjt és
táborkari tiszt különböző katonai hivatalok.

Azon állításomat, hogy Bem tábornok hadsegédei
közül csak Bauer volt őrnagy a Kurtz és Petőfi őrn-
agyok idézése sem gyengíti meg, mert sem Kurtz sem
Petőfi nem voltak Bem tábornoknak segédtszjtjei.

Kurtz történész volt és mint ilyen és mint titká-
rát tartotta maga mellett a tábornok, (Kövári László
139. lap) kit ha kiakart érdemjellel tüntetni, nékie va-
lami jeles szolgálatot kellett tulajdonítani, ezért a di-
cséret. Köszönettel venném, ha bajtársaim közül valaki
közzé tenne egy olyan jól sikerült, katonai expeditiot,
melyet Kurtz vezényelt.

Magam is ott voltam Szelindeknél, de nem emlé-
kezem arra, hogy szó lett volna arról, hogy a tábornok
a Petőfi - Kurtz és Lőrincz elvesztéséért lett volna le-
vert. Volt akkor a tábornoknak elég egyéb oka arra,
hogy levert legyen. Kurtzért nem is busulhatott, mert
Kurtz Szelindeken a tábornok mellett volt. Kurtz nem
Segesvárnál esett el, hanem Keresztes Károly vezérkari
százados barátommal együtt N.-Szebenben a Teréz ár-
vaház tanítói lakja előtti téren. Hogy Kurtz a szebeni
ütökzetben esett el, tanusítják történelmi munkáiban
Horváth Mihály 3. köt. 357. lap, Czecz 345. lap, Kövári
261 lap és tudom magam is nagyon jól; mert azon üt-
ökzetben résztvettem.

Thorotzkai Sándor.

(Folyt. köv.)

Jegyzetek az 1849-ik évi eseményekről.

— A hadjárat alatt összegyűjtött adatokból, később a keleti
emigratio alatt történetekből egybeállította: Lászlófalvi Velics
Károly 1848—49-iki honvédszázados és volt emigráns.

Ebéd után a hosszuszáru csibuk vagy a nárgila
és ahhoz egy csésze kávé nem maradhat el és szokásban

van abba többféle bódító szert is vegyíteni és a kávéba
tesznek ambrát is vagy hassist. Az ambrát porrá törve a
nargila vagy a csibukra tett izzó szénre is hintik és
ugy szivják fel dohányozva és a mikor kábító hatását
érik, dőlnek le a diványra és ugy ábrándoznak órákig.
A nárgila áll egy subtilis üvegcsapos korsóból, a minek
tetején van alkalmazva egy csibuk alaku cserép pipa egy
hosszu réz csővel, a minek az alja sűrűn van kilyuggatva
és addig vízzel feltöltve ugy, hogy a lyukakat a víz zárja
el, most a hajlékony gummi vagy bőr szárt az üveg
csapjára illesztik és kezdik szivni; így a füst a vizen
keresztül szűrődve jut a szájba.

A nárgila inkább a cserkeszeknél honos, s onnan
hozták az ugynevezett tömbeket a legerősebb nárkotikus
dohány fajt a mit megvagdalva először vízzel meg-
áztatják és azután száraz rongyba téve jól kifacsarják a
levét és így, félnyersen kerül a pipába s ugy élvezhető
csak s még ekkor is embere válogatja a ki elszihattja
s rosszul nem lesz tőle. E kábító szerek terjesztői s főleg
a hassis élvezői a dervisek; ez egy ingyenélő s lustál-
kodó papi szerzetből áll: az ordító vagy keringő és a
kolduló dervisekből; ezek áldozatja lett *Br. Splényi*
Lajos a Guyon tábornok sógora is, a ki annyira meg-
szokta e kábító szerekkel élni s különösen a hassis
gyakori használatával megőrült és ugy pusztult el, állítólag
a dervisek laktanyája mellett a kertelés alatt találták
meghalva, s általuk lett el is temetve a Stambuli török
sirkertbe.

A kolduló dervisek szánandó állapotban rongyosan
néznek ki, s többnyire tigris bőrrel a hátukon, hosszu
hegyes durva szürke posztó süveggel, a karjukon többnyire
a nagyobb cocusdió-héjből vagy ciprusfa-héjből készült
szotyorról s kezükben a kolduló pálcza Mekkából a mi
rendesen mozaik faragványnyal s török imákkal körül
van írva. Ezzel a szent ereklyével érintve meg a jámbor
mazulmánokat áhitattal koldulnak a szerzet részére ígé-
retet téve, hogy a szentföldre eljutva, jövő üdvökért imát-
kozni fognak. Ezek nagy része csatlakozik is rendesen
a bucsujárat alkalmával minden évben Mekkába a szent-
földre zárandokoló karavánhoz. E főbb foglalkozás mel-
lett rendesen henyélnek és dözsölnek a dusan össze
koldult alamizsnából. Végre nem hallgathatom el, hogy
e szomorú helyzetbe hanyatlott később *Br. Splényi* is,
a ki mint kolduló dervis hasonló kosztümben járt kelt,
s nállam is megfordult és a tulásig exaltált látományait
felsorolva kéregetett.

A keringő és tánczolva fohászoló dervisek hosszu,
földig érő különböző színű durva, vastag posztó, derékre,
kötött női szoknyát és ujjast viselnek, hosszu süveg alaku
kucsmát s többnyire hosszu szakált és bajszú hordanak.
Ezek a török vasárnapokon azaz Pénteken és más ünnep-
napokon a saját dzsámiakban (imaház) tartják saját szerü
szertartásukat. Galatán a tetőn a török negyedben is van
egy kisebb szerü imaházuk. Skutariban és Stambulban, a hol
a szerzet tartózkodik, vannak nagyobb szerü dzsámiák, a
hol 2—3 sorban állva alkotják a köröket. Kezdetben
körökbe állva mezitláb egymásnak nyujtják kezüket s
körbe mozognak, jobbra, balra hajlongva, azután külön-
válva mindenik a maga sorjában maradva elkezd tipegve
keringeni s karjával és kezével fel és alá kapkodva s
jobbra, balra hajlongva s e mellett fenhangan kiabálva
mondja imáját. Ebben az állapotban azután addig tipeg
és forog, a mig elszédülve s kifáradva kidől a sorból;
s minél tovább bírja valaki e saját szerü keringést, moz-
gást és ordítást a nélkül azonban, hogy a szomszédját
érintené azé a tisztesség, s végre ha mind kidőltek a
szertartásnak is vége szakad. E látományos és fáradságos

önkinzásnak jutalma szintén az alamizsna, a mit a hivektől alkalmilag kapnak, de sokan is látogatják s bár ki is bemehet a szertartást nézni, jó baksis mellett, a mit rendszeren az ajtóban álló kiszolgált öregebb szerzetesek szednek a látogatóktól, különösen az idegenektől duplán.

A napi teendők mellett a mi nagyon kevés elfoglaltatást adott, délelőtt és ritkán délután tartva 1—2 órai fegyvergyakorlat, volt elég időnk idegen nyelveket tanulni s tanultunk is szorgalmasan *Inczével, Seilágyival és Hágennel* a török és az olasz nyelvet s ez utolsóból rendszer nyelvmesterünk is volt, hogy hamarabb elsajátítsuk. Török tiszt társaink csodálkoztak s többször gonyolódtak velünk, hogy nem megyünk velük mulatni.

HALALOZÁSOK.

Honvédegyleteket, munkatársainkat és lapunk barátait kérjük: sziveskedjenek a halálozásokról egy-egy rövid tudósítást írni s a gyászjelentést az ereklye-muzeum számára esetről-esetre beküldeni.

Hallerkeői *Haller Sándor* gróf, 48-as honvédelezredes, Bihar, Kraszna és Zarándm. volt főispánja, jul. hó 22-én, 81 éves korában, Köpcsényben elhunyt. A grófbana 1848—49-es nagy idők egyik tanuja szállott sirba. Haller résztvett a szabadságharcot megelőző mozgalmakban is. Temetése saját kívánságára Köpcsényben volt.

Mártonffy Frigyes a magyar irodalomnak veterán munkása, a szabadságharc katonája, jul. hó 23-án, Uj-Pesten 70 éves korában meghalt.

Mártonffy 1825-ben született Komáromban. Az irói hajlandóság korán mutatkozott nála. Gyermekkori játszótársa volt Jókainak, a kivel benső barátságban élt. Tanulmányait Pozsonyban végezte és a mozgalmas negyvenes években az ifjuság egyik lelkes tagja volt 1848-ban honvéd lett; Guyon Richard tábornok barátságával tisztelte meg s nagy nyelvismereteinél fogva a hadseregnél fontos szolgálatokra használta. Mint főhadnagy küzdött végig a szabadságharcot. Szent-Tamásnál a rácok ellen vívott öldöklő csatában sebet is kapott de ezt kiheverve, újra több győzelmes csatában vett részt. A világosi fegyverletétel után a többiekkel ő is emigrált. Bejárta Francia-, Német-, Olasz- és Angolországot Párisban több évig a francia nyelv tanára volt. 1860-ban visszatért hazájába s az irodalom munkása lett. Hét nyelvet beszélt tökéletesen. 1870-ben szerkesztette a *Divat*-ot és *Nefejejts*-et. E közben számos francia, angol és német regényt fordított. Több ezerre megy a kötetek száma, a melyeket magyar nyelvre átültetett. Hat évig volt a Nemzeti Színház tagja, de betegsége folytán ott hagyta a színpadot. Több színdarabot írt, a melyeket a Nemzeti Színházban is előadtak. 1883-ban kiment Ujpestre, ott 1884-ben az ipartörvény szerint megalakult titkárává választotta. Ő szervezte az egész testületet s részben az ő érdeme, hogy a testületnek most saját hajléka van. Néhány éve, hogy betegeskedett, míg végre a halál megváltotta szenvedéseitől. Az elhunytat nagyszámu rokonság s a családtagok gyászolják, köztük Mártonffy Imre, az Ujpesti Közlöny szerkesztője. Temetése jul. hó 24-én ment végbe.

Róth József. A komárommegyei Tarjánról írják, hogy Róth József 1848—49-es honvédhadnagy halt meg ott július 17-én 65 éves korában.

KÜLÖNFÉLÉK.

Doda Traján meghalt. Karánsebesi levelezőnk Doda Traján nyugalmazott generálisnak, a hirhede oláh agitátornak halálát tudatja. Doda Traján katonai érdemeit a forradalomban szerezte, a mikor a határőrvidéki oláhok élén ellenünk harczolt. A forradalom után el is halmoz-

ták mindenféle kitüntetéssel 1894-ben megkapta a katonai érmet és hadi dekorációt. A határőrvidék bekebelezése után Doda Trajánnak sem volt tere többé a katonai pályán, nyugalomba vonult tábornoki ranggal s azóta a tulzó oláhok táborában agitált alkotmányunk ellen. Tavaly Karánsebesen megválasztották képviselőnek, de ő — hogy a magyar képviselőház ellen demonstráljon — nem nyújtotta be a mandátumát és így a választást megsemmisítették. Ekkor maga helyett Mocsáryt ajánlotta, a kit Karánsebesen egy ciklusra az oláhok meg is választották képviselőnek. Kevéssel ezután Doda Traján sajtópört kapott és alkotmány ellen való izgatás miatt el is ítelték, de a király, tekintettel súlyos betegségére megkegyelmezett neki. Azóta csendben élt, nem sokat beszéltetett magáról, míg nem most halála hire újra felszínre veti a nevét.

A koldus honvéd. Pozsonyban — mint ottani levelezőnk írja — egy tisztességes külsejű öreg ember azért kísért be a rendőrség, mert koldult. Az öreg koldus iratait átnézte a rendőrség és akkor kitűnt, hogy Nagy Józsefnek hívják és mint kapitány vett részt a 48-diki szabadságharcban. A szabadságharc befejezése után Itáliába emigrált, a hol szintén mint kapitány vett részt az 1859-diki hadjáratban és ott vitézsége által kitűnt. A hadjárat után ott hagyta a katonai pályát és jóformán egész Európát beutazta. Sorsa mind rosszabbra fordult, ugy, hogy a mikor legutóbb Tirolból hazajött Pozsonyba, a hosszu utat gyalog tette meg és hogy fentarhassa magát öreg napjaira, a koldulásra adta magát. Kihallgatás alkalmával azt mondta, hogy ő Kossuth Lajos sirját akarja megnézni, ott akar még egyszer, utoljára imádkozni — azután szivesen meghal idehaza.

Az agg honvéd jöltevéje. Szepes-Sümegezen a minap — mint tudósítónk jelenti — egy magasabb rangú katonatiszt egy rokkant cigánynyal találkozott, a kivel a tiszt nyájas beszédben ereszkedett. Kóki János — ez a cigány neve — elmondta, hogy a szabadságharcot Deimbinszky tábornok alatt a 42. honvéd zászlóaljban végig harczolta és a gyöngyösi ütközetben lett rokkant. Az öreg cigány, a ki nyolcz élő gyermek fentartója, 3 forint havi kegydíjat huz ugyan, de ez a segély bizony — így panaszkodott — édes-kevés, éhen is lehet halni mellette. A nemesen érző tiszt megígérte a nyomorék honvédnek, hogy helyzetén javítani fog; meg is tette. Maga ment el az illetékes hatóságokhoz és kijárta, hogy az agg honvéd megfelelő segítségben részesüljön. Sajnáljuk, írja a Budapesti Hirlap jul. 23. száma, hogy nem tudjuk a derék tiszt nevét.

Kossuth Lajos biliárdasztala. Kossuth Lajosnak fenmaradt ereklye-tárgyai közül a biliárdasztalához fűző a legtöbb emlék. Tudvalevő dolog, hogy a kormányzó részint a tornászat, részint szórakozás kedvéért nagyon szeretett meghitt vendégeivel biliárdozni. Kiváló ügyességgel kezelte a dákót még életének utolsó éveiben is. Ez a biliárdasztal a hozzátartozó 20—30 golyóval és dákóval együtt most a budapesti függetlenségi és 48-as polgári kör birtokába ment át, a mely az u. n. Kossuthszobában fogja elhelyezni és drága ereklyeként megőrizni.

A vácsi csaták emlékünnepe. A szabadságharc örök emlékére Vác város hazafias közönsége a Vácznál vívott csaták utolsó ütközetének évfordulóját, jul. 17-ikét hazafias ünneppé avatta. A manapi ünnep a honvédelemk közvetlen szomszédságában lévő hátkápolna-templomban vette kezdetét, melyben Ujhelyi István kanonok misét mondott. Ennek végeztével a közönség, élén polgármesterével, Gajári Gézával a honvédelemkéhez ment, melyet terre az alkalomra koszorúkkal és zöld girlandokkal feldisztettek. Itt Kiss József városi közgyám történeti részleekben gazdag, lelkesítő beszédet mondott.

Állandó látogatási jegy

A kolozsvári orsz. Történelmi-Muzeum látogatására.

91.

Érvényes 1895. évre.

Egyszeri látogatási jegy.

E jegy előmutatása mellett, a történelmi 1848—49-es orsz. Ereklje-Muzeum Egylet gyűjteménye 1895. év folyamán megsemlélhető.

A gyűjtemény ideiglenes helyisége: Kolozsvárt, Széchenyi-tér, Torna-vivoda épülete.

(a jegy birtokosának neve ide jegyezhető.)

92.

Érvényes 1895. évre.

Egyszeri látogatási jegy.

E jegy előmutatása mellett, a történelmi 1848—49-es orsz. Ereklje-Muzeum Egylet gyűjteménye 1895. év folyamán megsemlélhető.

A gyűjtemény ideiglenes helyisége: Kolozsvárt, Széchenyi-tér, Torna-vivoda épülete

(a jegy birtokosának neve ide jegyezhető.)

93.

Érvényes 1895. évre.

Egyszeri látogatási jegy.

E jegy előmutatása mellett, a történelmi 1848—49-es orsz. Ereklje-Muzeum Egylet gyűjteménye 1895. év folyamán megsemlélhető.

A gyűjtemény ideiglenes helyisége: Kolozsvárt, Széchenyi-tér, Torna-vivoda épülete.

(a jegy birtokosának neve ide jegyezhető.)

94.

Érvényes 1895. évre.

Egyszeri látogatási jegy.

E jegy előmutatása mellett, a történelmi 1848—49-es orsz. Ereklje-Muzeum Egylet gyűjteménye 1895. év folyamán megsemlélhető.

A gyűjtemény ideiglenes helyisége: Kolozsvárt, Széchenyi-tér, Torna-vivoda épülete.

(a jegy birtokosának neve ide jegyezhető.)

95.

Érvényes 1895. évre

Egyszeri látogatási jegy.

E jegy előmutatása mellett, a történelmi 1848—49-es orsz. Ereklje-Muzeum Egylet gyűjteménye 1895. év folyamán megsemlélhető.

A gyűjtemény ideiglenes helyisége: Kolozsvárt, Széchenyi-tér, Torna-vivoda épülete.

(a jegy birtokosának neve ide jegyezhető.)

96.

Érvényes 1895. évre.

Egyszeri látogatási jegy.

E jegy előmutatása mellett, a történelmi 1848—49-es orsz. Ereklje-Muzeum Egylet gyűjteménye 1895. év folyamán megsemlélhető.

A gyűjtemény ideiglenes helyisége: Kolozsvárt, Széchenyi-tér, Torna-vivoda épülete.

(a jegy birtokosának neve ide jegyezhető.)

97.

Érvényes 1895. évre.

Egyszeri látogatási jegy.

E jegy előmutatása mellett, a történelmi 1848—49-es orsz. Ereklje-Muzeum Egylet gyűjteménye 1895. év folyamán megsemlélhető.

A gyűjtemény ideiglenes helyisége: Kolozsvárt, Széchenyi-tér, Torna-vivoda épülete.

(a jegy birtokosának neve ide jegyezhető.)

98.

Érvényes 1895. évre.

Egyszeri látogatási jegy.

E jegy előmutatása mellett, a történelmi 1848—49-es orsz. Ereklje-Muzeum Egylet gyűjteménye 1895. év folyamán megsemlélhető.

A gyűjtemény ideiglenes helye: Kolozsvár, Széchenyi-tér, Torna-vivoda épülete.

(a jegy birtokosának neve ide jegyezhető.)

99.

Érvényes 1895. évre.

Egyszeri látogatási jegy.

E jegy előmutatása mellett, a történelmi 1848—49-es orsz. Ereklje-Muzeum Egylet gyűjteménye 1895. év folyamán megsemlélhető.

A gyűjtemény ideiglenes helyisége: Kolozsvárt, Széchenyi-tér, Torna vivoda épülete.

(a jegy birtokosának neve ide jegyezhető.)

100.

Érvényes 1895. évre.

Egyszeri látogatási jegy.

E jegy előmutatása mellett, a történelmi 1848—49-es orsz. Ereklje-Muzeum Egylet gyűjteménye 1895. év folyamán megsemlélhető.

A gyűjtemény ideiglenes helyisége: Kolozsvárt, Széchenyi-tér, Torna-vivoda épülete.

(a jegy birtokosának neve ide jegyezhető.)

A jegyek innen lementeszendők.

E jegy lebélyegzése esetén 10-szeri látogatás alkalmával a látogatónak a jegy sorszáma szerinti emléktárgy adatik. Az emléktárgy Kossuth kép vagy más történelmi nevezetességű kép, történelmi füzet, könyv stb.-ből áll. Egy-egy emléktárgy értéke 10 kr.—2 frt. A lebélyegzésért 1 frt fizetendő. A jegy azonban látogatásra lebélyegzés nélkül is használható.

A látogatók jegyei Folly Viktor bank-üzletében (Kolozsvárt, Fötér) vagy a Muzeumban a látogatás alkalmával a napibiztosnál lebélyegeztethetők. A lebélyegzett jegy ellenében a jegy sorszáma szerinti emléktárgy adatik a látogatónak. Az emléktárgy Kossuth kép vagy más történelmi nevezetességű kép, történelmi füzet, könyv stb.-ből áll. Egy-egy emléktárgy értéke 10 kr.—2 frt. Egy-egy jegy lebélyegzéseért 10 kr. fizetendő.

A látogatók jegyei Folly Viktor bank-üzletében (Kolozsvárt, Fötér) vagy a Muzeumban a látogatás alkalmával a napibiztosnál lebélyegeztethetők. A lebélyegzett jegy ellenében a jegy sorszáma szerinti emléktárgy adatik a látogatónak. Az emléktárgy Kossuth kép vagy más történelmi nevezetességű kép, történelmi füzet, könyv stb.-ből áll. Egy-egy emléktárgy értéke 10 kr.—2 frt. Egy-egy jegy lebélyegzéseért 10 kr. fizetendő.

A látogatók jegyei Folly Viktor bank-üzletében (Kolozsvárt, Fötér) vagy a Muzeumban a látogatás alkalmával a napibiztosnál lebélyegeztethetők. A lebélyegzett jegy ellenében a jegy sorszáma szerinti emléktárgy adatik a látogatónak. Az emléktárgy Kossuth kép vagy más történelmi nevezetességű kép, történelmi füzet, könyv stb.-ből áll. Egy-egy emléktárgy értéke 10 kr.—2 frt. Egy-egy jegy lebélyegzéseért 10 kr. fizetendő.

A látogatók jegyei Folly Viktor bank-üzletében (Kolozsvárt, Fötér) vagy a Muzeumban a látogatás alkalmával a napibiztosnál lebélyegeztethetők. A lebélyegzett jegy ellenében a jegy sorszáma szerinti emléktárgy adatik a látogatónak. Az emléktárgy Kossuth kép vagy más történelmi nevezetességű kép, történelmi füzet, könyv stb.-ből áll. Egy-egy emléktárgy értéke 10 kr.—2 frt. Egy-egy jegy lebélyegzéseért 10 kr. fizetendő.

A látogatók jegyei Folly Viktor bank-üzletében (Kolozsvárt, Fötér) vagy a Muzeumban a látogatás alkalmával a napibiztosnál lebélyegeztethetők. A lebélyegzett jegy ellenében a jegy sorszáma szerinti emléktárgy adatik a látogatónak. Az emléktárgy Kossuth kép vagy más történelmi nevezetességű kép, történelmi füzet, könyv stb.-ből áll. Egy-egy emléktárgy értéke 10 kr.—2 frt. Egy-egy jegy lebélyegzéseért 10 kr. fizetendő.

A látogatók jegyei Folly Viktor bank-üzletében (Kolozsvárt, Fötér) vagy a Muzeumban a látogatás alkalmával a napibiztosnál lebélyegeztethetők. A lebélyegzett jegy ellenében a jegy sorszáma szerinti emléktárgy adatik a látogatónak. Az emléktárgy Kossuth kép vagy más történelmi nevezetességű kép, történelmi füzet, könyv stb.-ből áll. Egy-egy emléktárgy értéke 10 kr.—2 frt. Egy-egy jegy lebélyegzéseért 10 kr. fizetendő.

A látogatók jegyei Folly Viktor bank-üzletében (Kolozsvárt, Fötér) vagy a Muzeumban a látogatás alkalmával a napibiztosnál lebélyegeztethetők. A lebélyegzett jegy ellenében a jegy sorszáma szerinti emléktárgy adatik a látogatónak. Az emléktárgy Kossuth kép vagy más történelmi nevezetességű kép, történelmi füzet, könyv stb.-ből áll. Egy-egy emléktárgy értéke 10 kr.—2 frt. Egy-egy jegy lebélyegzéseért 10 kr. fizetendő.

A látogatók jegyei Folly Viktor bank-üzletében (Kolozsvárt, Fötér) vagy a Muzeumban a látogatás alkalmával a napibiztosnál lebélyegeztethetők. A lebélyegzett jegy ellenében a jegy sorszáma szerinti emléktárgy adatik a látogatónak. Az emléktárgy Kossuth kép vagy más történelmi nevezetességű kép, történelmi füzet, könyv stb.-ből áll. Egy-egy emléktárgy értéke 10 kr.—2 frt. Egy-egy jegy lebélyegzéseért 10 kr. fizetendő.

A látogatók jegyei Folly Viktor bank-üzletében (Kolozsvárt, Fötér) vagy a Muzeumban a látogatás alkalmával a napibiztosnál lebélyegeztethetők. A lebélyegzett jegy ellenében a jegy sorszáma szerinti emléktárgy adatik a látogatónak. Az emléktárgy Kossuth kép vagy más történelmi nevezetességű kép, történelmi füzet, könyv stb.-ből áll. Egy-egy emléktárgy értéke 10 kr.—2 frt. Egy-egy jegy lebélyegzéseért 10 kr. fizetendő.

A látogatók jegyei Folly Viktor bank-üzletében (Kolozsvárt, Fötér) vagy a Muzeumban a látogatás alkalmával a napibiztosnál lebélyegeztethetők. A lebélyegzett jegy ellenében a jegy sorszáma szerinti emléktárgy adatik a látogatónak. Az emléktárgy Kossuth kép vagy más történelmi nevezetességű kép, történelmi füzet, könyv stb.-ből áll. Egy-egy emléktárgy értéke 10 kr.—2 frt. Egy-egy jegy lebélyegzéseért 10 kr. fizetendő.

A muzeum gyűjteményének ideiglenes helyisége:

Kolozsvárt, Széchenyi-tér, Corna-vivoda épület.